

**NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA**  
**GENEROLO POVILO PLECHAVIČIAUS KADETŲ LICĖJAUS**  
**IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA**

**IŽANGA**

**Vizito laikas** – 2018 m. balandžio 23–27 d.

**Vizito tikslas** – mokyklos veiklos kokybės išorinis vertinimas.

**Išorės vertintojų komanda:**

Daiva Liumparienė – vadovaujančioji vertintoja;

Vida Armonaitė, Reda Valančienė, Tomas Bičiūnas, Arvydas Judickas, Steponas Mažrimas – vertintojai.

Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjuje iš viso stebėta 115 pamokų ir neformaliojo švietimo veiklų. Vizito metu gilintasi į mokinių ir mokytojų veiklą pamokose, mokyklos vadovų ir personalo darbą, mokiniai stebėti klasėse, koridoriuose, kieme. Kalbėtasi su Licėjaus tarybos atstovais, mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo grupe, Metodinės tarybos ir Vaiko gerovės komisijos nariais ir mokinių atstovais. Bendrauta su licėjaus laikinąja direktore, pavaduotojomis, mokytojais, pedagoginės pagalbos specialistais ir aptarnaujančiu personalu. Išanalizuoti mokyklos veiklos, mokinių pažangos ir pasiekimų fiksavimo dokumentai. Išvadų pagrindimui naudotasi Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (NMVA) ir Nacionalinio egzaminų centro (NEC) pateikta informacija bei Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) skelbiamais mokyklos 2017–2018 m. m. duomenimis.

**I. MOKYKLOS KONTEKSTAS**

Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjuje vykdomos pagrindinio ir vidurinio ugdymo, neformaliojo švietimo bei neformaliojo ugdymo programos. Įgyvendinant Sausumos kadetų ugdymo sampratą grįsto ugdymo nuostatas, ugdymo turinys licėjuje papildytas „*karybos pagrindų temomis ir terminologija*“. 2017–2018 m. m. licėjuje 18 klasių komplektų pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas iš viso mokosi 350 mokinių, iš kurių 53 (15,1 proc.) atvyksta iš Kauno rajono ir 76 (21,7 proc.) – iš kitų Lietuvos miestų. Mokinių šeimų ekonominė-socialinė padėtis yra gera. 44 (12,9 proc.) kadetams skirtas nemokamas maitinimas.

2015–2017 m. licėjaus mokinių valstybinių egzaminų (toliau – VBE) rezultatų kokybė pagerėjo 15 proc., tačiau rezultatai liko patenkinami ir yra 28 proc. žemesni už Kauno miesto mokyklų vidurkį. 2017 m. licėjaus kadetų visų dalykų laikytų VBE kokybiniai rodikliai yra žemesni ir už Kauno miesto, ir už šalies mokyklų rezultatus, tačiau matematikos egzamino išlaikymo kokybė pagerėjo 40 proc. 2017 m. licėjaus mokinių lietuvių k. ir literatūros ir matematikos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP) rezultatai pagerėjo, tačiau išliko žemesni už Kauno miesto ir šalies mokyklų vidurkį. 2016–2017 m. m. Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimo (toliau – NMPP) testų rezultatai 6 ir 8 klasėse yra aukštesni už šalies vidurkį. 2017–2018 m. m. neformaliojo švietimo veiklas mokykloje lanko 100 proc., už mokyklos ribų – 2,6 proc. mokinių. Licėjuje įgyvendinami du respublikiniai, penki socialiniai ir vienas mokomasis projektas. 2018 m. pateikta tarptautinio projekto paraiška Lietuvos ir Ukrainos jaunimo mainų tarybai. Aktyviausi kadetai įsitraukia į licėjaus Mokinių tarybos veiklą. 2016–2017 m. m. licėjaus 5–8 ir I<sub>g</sub>–II<sub>g</sub> kl. mokiniai vidutiniškai praleido 106,1, III<sub>g</sub>–IV<sub>g</sub> kl. mokiniai – 126,2 pamokas, iš jų atitinkamai 27,4 ir 2,5 – be pateisinamos priežasties.

Licėjuje dirba 43 kvalifikuoti pedagogai: 6 (13,9 proc.) ekspertai, 17 (39,5 proc.) mokytojų metodininkų, 11 (25,6 proc.) vyresniųjų mokytojų, 9 (21,0 proc.) mokytojai, 15 instruktorių ir 2 pedagoginės pagalbos specialistai. 36 (60,0 proc.) mokytojai turi didesnę nei 15 m., o 15 (25 proc.) – iki 4 m. pedagoginio darbo stažą. Paveikią pagalbą mokiniams teikia socialinė pedagogė, psichologė,

komendantai-instruktoriai. Laikinoji licėjaus direktorė ir pavaduotojos ugdymui yra įgijusios II vadybinę kategoriją. 2016 m. IQES online sistemoje atliktos apklausos rezultatai rodo, kad tėvų pritarimo teiginiui „*Aš esu patenkintas(-a), kad vaikas mokosi būtent šioje mokykloje*“ įvertis yra vienas iš aukščiausių – 3,6.

Licėjaus pastato būklė, jo aplinka ir estetinis vaizdas patenkinami. Pagal galimybes renovuojamos klasės, įsigyta baldų. Išorinio vertinimo savaitę buvo pertvarkomas mokyklos kiemas, įrengiama aikštė ir stadionas. Šiuolaikinius reikalavimus atitinkančia įranga ir priemonėmis aprūpinti ne visi dalykų kabinetai. Įrangos ir priemonių (įskaitant skaitmenines technologijas) panaudojimas ugdymui(si) vertintose pamokose yra patenkinamas. Licėjaus finansiniai ištekliai: specialioji valstybės dotacija mokinio krepšeliui finansuoti (MK), savivaldybės, projektų, 2 proc. gyventojų pajamų mokestis – tvarkomi neblogai, bet iki 2018 m. pavasario lėšų panaudojimas turėjo trūkumų, o bendruomenės nariai nebuvo tinkamai apie tai informuojami.

Licėjus dirba vadovaudamasis Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjaus įstatais ir Sausumos kadetų ugdymo samprata, 2016–2018 m. strateginiu planu. 2017 ir 2018 m. veiklos planų uždaviniai keliami atsižvelgiant į šalyje įgyvendinamos ugdymo turinio kaitos kryptis, mokyklos veiklos stebėsenos ir kokybės įsivertinimo rezultatus. Suplanuotos priemonės bei laukiami rezultatai yra neblogai orientuoti į ilgalaikę mokyklos veiklos ir kultūros pažangą.

## II. STIPRIEJI MOKYKLOS VEIKLOS ASPEKTAI

### 1. Asmenybės socialumas (1.1.1. – 2 lygis, išskirtas aspektas – 3 lygis).

Kadetų socialine branda tinkamai rūpinamasi organizuojant formalųjį ugdymą ir neformalųjį švietimą, paveikiai planuojant mokyklos tinklaveiką, įgyvendinant karybos pagrindų ir bendrųjų įgūdžių ugdymo programas. Pedagogų tinkamai paskatinti motyvuoti licėjaus kadetai teikia pasiūlymus dėl ugdymo organizavimo, dalyvauja organizuojant šventes, generolo Povilo Plechavičiaus vardą įprasminančias veiklas, renginius, skirtus sveikatos stiprinimui, vaikų ir jaunimo socializacijai bei savanorystės gebėjimams. Paveikus pilietinis ir socialinis ugdymas(is) plečia mokinių akiratį, ugdo gebėjimą mąstyti ir planuoti tolimesnį mokymąsi ir karjerą, daro teigiamą poveikį socialumui.

### 2. Mokinio pasiekimų asmeniškumas (1.2.1. – 2 lygis, išskirtas aspektas – 3 lygis).

Licėjuje sudarytos tinkamos sąlygos mokiniams siekti individualių saviraiškos tikslų neformaliajame švietime ir socialinėje-pilietinėje veikloje. Gerų rezultatų kadetai pasiekė dalyvaudami dalykų olimpiadose, konkursuose, projektuose ir akcijose, išskirtinių–kovos menų ir sporto varžybose. Licėjuje mokiniai tinkamai ir viešai skatinami pagyrimais ir padėkomis, jiems organizuojamos edukacinės išvykos, suteikiami kadetų laipsniai, teisė atstovauti mokyklai miesto renginiuose. Išskirtinis paskatinimas – leidimas dalyvauti Priesaikoje. Geri mokinių pasiekimai neformaliojo švietimo veiklose stiprina licėjaus įvaizdį ir skatina mokyklos kaip organizacijos pažangą.

### 3. Mokinių poreikių pažinimas (2.1.3. – 3 lygis).

Licėjaus bendruomenė tinkamai susitarusi dėl vykdomų ugdymo programų turinio pritaikymo pagal mokinių amžiaus tarpsnį, patirtį ir skirtingus gebėjimus. Licėjuje profesionaliai įvertinama pretendentų į kadetus socialinė branda ir motyvacija, tinkamai stebimi ir tiriama kadetų santykiai, savijauta ir neformaliojo švietimo bei ugdymo(si) poreikiai. Kasmet atliekamas mokinių mokymosi stilių tyrimas, kurio rezultatai potencialiai panaudoti planuojant klasių vadovų veiklas ir nesistemiškai – planuojant mokinių ugdymą(si) pamokose. Poreikių pažinimas kaip stiprusis pamokos aspektas fiksuotas 13 (13,4 proc.) pamokų. Tinkamas mokinių fizinės, psichinės, socialinės raidos ir poreikių pažinimas sudaro potencialias sąlygas kurti mokymąsi skatinančią ir kiekvieną besimokantįjį įgalinančią ugdymo(si) aplinką.

#### **4. Pagalba mokiniui (2.1.3. – 3 lygis).**

Pagalbos mokiniui teikimą licėjuje potencialiai reglamentuoja saviruošos paslaugos teikimo ir mokinio pažangos įsivertinimo tvarkų aprašai. Mokymosi pagalbai teikti skiriamos trumpalaikės ir ilgalaikės konsultacijos, planingai ir tikslingai organizuojamos saviruošos veiklos. Paveiki komandinė socialinės ir psichologinės pagalbos specialistų, klasių vadovų, komendantų, instruktorių, Vaiko gerovės komisijos (toliau – VGK) narių, dalykų mokytojų veikla sprendžiant saugios ir palankios ugdymo(si) aplinkos užtikrinimo, prevencinio darbo, mokinių adaptacijos, elgesio, bendravimo ir lankomumo problemas sudaro geras sąlygas kadetams laiku gauti tinkamą pagalbą kilus ugdymosi, psichologinių ar socialinių problemų.

#### **5. Mokymosi įprasminimas (2.2.1. – 3 lygis).**

Daugumoje (61,7 proc.) pamokų mokymasis tinkamai įprasminamas susiejant teorines žinias su praktine mokinių patirtimi, lanksčiai parinktas aktualus ir tinkamo lygmens ugdymo turinys bei metodai, neblogai skatinę mokinių savivaldį mokymąsi. 34 (35,1 proc.) pamokose mokymosi įprasminimas akcentuotas kaip stiprusis pamokos aspektas. Siejant pamokos turinį su gyvenimu paveikiai stiprinta mokinių motyvacija, gerinta mokytojo ir mokinio dialogo kokybė, sudarytos tinkamos sąlygos mokiniams ugdytis realiam gyvenimui reikalingus gebėjimus.

#### **6. Ugdymo(si) integralumas (2.2.2. – 2 lygis, išskirtas aspektas – 3 lygis).**

Karybos ir teisės pagrindų kursai paveikiai integruojami į 10 proc. visų formaliojo ugdymo programos dalykų pamokų. Bendrosios integruojamosios (prevencinės, sveikatinimo, saugos, kt.) programos potencialiai integruojamos į mokomuosius dalykus, popamokines veiklas ir neformalųjį švietimą. 10,3 proc. stebėtų pamokų ugdymo(si) integralumas fiksuotas kaip stiprusis pamokos aspektas. Integruojant dalykus pamokose tinkamai atskleista mokymosi praktinė reikšmė, veiksmingai ugdytas mokinių kritinis mąstymas ir savarankiškumas, skatintas kūrybiškumas ir loginis mąstymas, mokymasis tapo įdomesnis, greitesnis ir paprastesnis, o mokinių įgytos žinios gilesnės ir labiau apibendrintos.

#### **7. Veiklos, įvykiai ir nuotyčiai (2.3.2. – 3 lygis).**

Neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla gerai atitinka licėjaus strateginį prioritetą ugdyti kadetų kūrybines galias, skatinti lyderystę ir pilietiškumą. Kadetai aktyviai dalyvauja kultūrinuose, sporto, sveikos gyvensenos, prevenciniuose renginiuose, valstybinių švenčių minėjimuose mieste ir licėjuje. Paveiki licėjaus projektinė veikla, edukacinės išvykos, žygiai, stovyklos, sporto renginiai. Išskirtinė kadetų veikla – savanoriavimas. Dalyvaujant neformaliojo švietimo užsiėmimuose, savanoriškoje veikloje, šventėse, konkursuose, parodose, sporto varžybose, dalykinėse olimpiadose gerai tenkinami mokinių pažinimo ir saviraiškos poreikiai, kadetams tinkamai padedama užaugti aktyviais visuomenės nariais.

#### **8. Edukacinės išvykos (3.2.1. – 2 lygis, išskirtas aspektas – 3 lygis).**

Siekiant integraliai ugdyti mokinių bendrąsias ir dalykines kompetencijas, kadetams paveikiai organizuojamos pažintinės ir kultūrinės išvykos į muziejus, bibliotekas, viešuosius renginius, socialinių partnerių edukacines erdves. Dalyvaudami edukacinėse programose, pažintinėse išvykose, ugdymo karjerai renginiuose licėjaus mokiniai tobulina asmenines sociokultūrinės kompetencijas. Aktyvūs mokytojai organizuodami ugdymą(si) ne mokykloje aktualizuoja mokymąsi, sudaro mokiniams praktinių galimybių pažinti realią tikrovę, įgyti įvairesnės socialinės, komunikacinės ir kultūrinės patirties.

#### **9. Mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 3 lygis).**

Lanksti ir tikslinga partnerystė su kitomis institucijomis ir socialiniais partneriais paveikiai padeda užtikrinti švietimo prieinamumą, potencialiai praplečia mokinių formalųjį ugdymą ir neformalųjį švietimą. Artimi ryšiai su savininkui – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai – pavaldžiomis mokymo įstaigomis gerai panaudojami kasdienėje veikloje, padeda garsinti licėjaus

vardą. Mokyklos tinklaveika sudaro geras prielaidas pedagogų profesiniam tobulėjimui, kadetų saviraiškai bei socialinių, emocinių, pilietinių ir kultūrinių gebėjimų ugdymui, padeda kompleksiskai siekti mokyklos tobulinimo tikslų ir stiprina licėjaus įvaizdį bendruomenėje.

### **10. Pozityvus profesionalumas (4.3.1. – 3 lygis).**

Licėjyje dirba tinkamą išsilavinimą ir kvalifikaciją turintys pedagoginiai ir ugdymo administravimo darbuotojai, neformaliojo ugdymo instruktoriai ir aplinkos priežiūros personalas. 55,8 proc. mokytojų pedagoginio darbo stažas didesnis nei 20 metų. 90 proc. tėvų mokytojų teikiamų paslaugų kokybę įvertino gerai. 31,9 proc. stebėtų pamokų stengtasi dirbti šiuolaikiškai, 14,5 proc. veiklų organizuotas aktyvus šiuolaikinis ugdymas. 25 (25,7 proc.) pamokų penkių aspektų vertinimo vidurkis aukštesnis nei 3,0, iš jų 15 (60 proc.) pamokų vedė mokytojai metodininkai, 5 (20 proc.) – mokytojai ekspertai. Pedagogai lyderiai aktyviai dalyvauja projektuose, organizuoja konferencijas, veda seminarus, tinkamai atstovauja licėjui Kauno mieste ir šalyje.

## **III. TOBULINTINI MOKYKLOS VEIKLOS ASPEKTAI**

### **1. Diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas (2.2.2. – 2 lygis).**

Vienas iš licėjaus UP uždavinių yra „*diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą pagal konkrečios klasės mokinio gebėjimus*“, tačiau kadetų tėvai veiklos kokybės įsivertinimo metu mokinio galimybę pasirinkti užduotis pagal pajėgumą vertina patenkinamai –2,1 (4 balų skalėje), o mokiniai galimybę rinktis užduotis pagal pajėgumą vertina 2,4 (4 balų skalėje). Pamokose keliant mokymo(si) uždavinius neišskirtinai atsižvelgta į mokinių asmeninius ugdymosi poreikius, 98 proc. vertintų pamokų skirtingų gebėjimų mokiniai dirbo vienodu tempu, retai skirtos neišskirtinės papildomos užduotys mokiniams, greičiau baigusiems darbą. Nesistemiškai pasiremta aktyvesniais, motyvuotais mokiniais. Per mažai dėmesio skirta aukštesniųjų gebėjimų ugdymui. Mokytojams pamokose vertėtų labiau atsižvelgti į mokinių mokymosi stilius, gebėjimus, asmeninius ir ugdymosi poreikius bei interesus, tikslingai ir sistemingai suteikti mokiniams daugiau galimybių dirbti skirtingu tempu, atlikti skirtingo lygmens užduotis, rinktis skirtingas mokymosi priemones ir informacijos šaltinius. Licėjui vertėtų sistemingai įgyvendinti pedagoginės pagalbos specialistų rekomendacijas dėl suasmeninto mokymo ir dalytis gerąja aktyvaus mokymosi organizavimo patirtimi pamokoje. Tikėtina, tai sudarytų geras mokymosi sąlygas visiems mokiniams, didėtų jų atsakomybė ir pasitikėjimas savimi, daugiau mokinių patirtų mokymosi sėkmę.

### **2. Vertinimo įvairovė pamokose (2.4.1. – 2 lygis).**

Dalyje (40,2 proc.) pamokų veiksmingai arba paveikiai taikyti įvairūs vertinimo būdai, pateikti pasiekimų vertinimo kriterijai. Tinkama formuojamojo, kaupiamojo vertinimo ir įsivertinimo dermė užfiksuota 6 (6,2 proc.) pamokose. Veiksminga formuojamojo ir diagnostinio vertinimo visuma, argumentuotas įsivertinimas, konkretus kaupiamasis vertinimas užfiksuotas 20 (20,6 proc.) pamokų. Dalyje (59,8 proc.) pamokų mokymosi pažangos ir išmokimo vertinimo kriterijai buvo nepakankamai tikslūs, pamokos pabaigoje vidutiniškai arba epizodiškai aptarta, ar mokiniai atliko numatytas užduotis, kaip jautėsi dirbdami. Dažniausiai pamokose fiksuotos tradicinės neišskirtinės vertinimo formos –stebėjimas, individualių klaidų taisymas, grįžimas prie nesuprastų dalykų, retai – sąvokų, formulių, taisyklių aptarimas ir klaidų prevencija. Potencialus grįžtamasis ryšys stebėtas 6 (6,2 proc.) pamokose. Formuojamojo vertinimo būdais surinkta informacija apie mokymosi sėkmingumą ir padarytą pažangą patenkinamai panaudota tikslingam tolimesnės ugdymosi veiklos planavimui. Jei mokinių pažanga pamokoje būtų reguliariai ir planingai vertinama pagal konkrečius, pamokos uždavinyje suformuluotus ir mokiniams pateiktus vertinimo kriterijus, būtų tikslingai derinama ir panaudojama vertinimo būdų ir formų įvairovė, o vertinimo metu sukaupta informacija sistemingai naudojama užduočių diferencijavimui, individualizavimui, suasmeninimui pamokoje, tikėtina, kad mokinių pasiekimai pamokoje būtų geresni. Konstruktyvus vertinimas teiktų konkrečios informacijos mokiniui apie pasiekimus, sudarytų tinkamas prielaidas koreguoti mokymąsi, todėl didėtų mokinių motyvacija, savarankiškumas ir atsakomybė už mokymosi rezultatus.

### **3. Įrangos ir priemonių šiuolaikiškumas (3.1.1. – 2 lygis).**

Licėjaus mokymo(si) įrangos ir priemonių kiekis ir būklė patenkinami. Šiuolaikinius ugdymosi reikalavimus atitinkančia įranga ir priemonėmis aprūpinti ne visi dalykų kabinetai, kai kurios priemonės nepakankamai funkcionalios, pasenusios. Įrangos ir priemonių, įskaitant skaitmeninių technologijų, panaudojimas ugdymui(si) vertintose pamokose patenkinamas, o kokią poveikį tai daro mokinių pažangai ir rezultatams, licėjuje neanalizuota. Jeigu mokykla sistemingai vertintų turimų priemonių kiekį, kokybę ir panaudojimo efektyvumą, konkrečiai susitartų dėl mokymo priemonių ir įrangos atnaujinimo, įsigijimo ir naudojimo pamokose tvarkos, pedagogai sistemingai gilintų ir praktiškai taikytų įgytas žinias apie mokymąsi įgalinančių šiuolaikinių priemonių panaudojimą mokymosi motyvacijos skatinimui, aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymui ir pažangos stebėsenai, tai leistų paveikiai įtraukti mokinius į savivaldų mokymąsi ir skatintų ugdymą(si) bendraujant ir bendradarbiaujant su pedagogu, todėl, tikėtina, gerėtų pedagogų ir mokinių komandinio darbo gebėjimai, būtų tikslingai ugdomos pažinimo ir komunikavimo kompetencijos, didėtų mokymosi šaltinių ir būdų įvairovė, ir tai darytų teigiamą poveikį mokymosi motyvacijai, asmeninei atsakomybei, lankomumui ir rezultatams.

### **4. Sprendimų pagrįstumas (4.1.1. – 2 lygis).**

Veiklos kokybės stebėseną licėjuje pripažįstama kaip tobulintina sritis, teikianti per mažai patikimų duomenų pamokos kokybei tobulinti, todėl strateginiame plane numatyta „*sukurti įsivertinimo ir duomenų analize grįstą licėjaus kultūrą, užtikrinančią bendruomenės išitraukimą į tikslingą veiklą*“. Vykdamas veiklos kokybės stebėseną, kaupiami ir neblogai analizuojami mokinių pažangumo, lankomumo ir asmeninės pažangos, nacionalinių mokinių pasiekimų testų, įvairių apklausų bei pagalbos specialistų atliekamų tyrimų duomenys, pedagogų vestų pamokų stebėjimo protokolai. Mokyklos mokytojai ir vadovai kasmet neišskirtinai įsivertina savo veiklą užpildydami metų Mokytojo įsivertinimo ataskaitą. Nesistemingai vykdomas visuminis veiklos kokybės įsivertinimas. Tikėtina, kad sustiprinusi ir pakoregavusi veiklos kokybės įsivertinimą ir ugdymo proceso pedagoginę stebėseną, sistemingai ir atsakingai pamokose taikydama mokinių grįžtamojo ryšio instrumentus, licėjaus bendruomenė priims objektyvius, duomenimis pagrįstus, konkrečius sprendimus dėl veiklos kokybės gerinimo.

### **5. Bendradarbiavimo kultūra (4.2.1. – 2 lygis).**

Licėjaus bendruomenės darbas organizuojamas vadovaujantis kadetų licėjaus įstatais, direktoriaus įsakymais, darbo tvarkų aprašais, tačiau pokalbiuose konstatuota, kad pedagogai nesijaučia visiškai saugūs ir ramūs dėl ateities. Organizacijoje nesistemingai plėtojama individuali pedagogų ir savivaldos institucijų lyderystė, vyrauja administracinė vadyba. Bendradarbiavimo galimybės patenkinamai išnaudojamos ir kuriant strateginius projektus, ir kasdienėje veikloje. Veiksmingam bendravimui neišskirtinį poveikį daro formalus funkcijų pasiskirstymas tarp to paties lygmens vadovų (pavaduotojų), nepakankamai efektyvus ir sklandus komunikavimas su pedagogais ir informacijos sklaida, neišskirtinis kuruojančiojo vadovo pasitikėjimas pedagogų kompetencijomis. Jeigu licėjus visapusiškai ir pagrįstai įsivertintų bendradarbiavimo kultūrą mokykloje, išsiaiškintų labiausiai kolektyvo santykius ir mikroklimatą trikdančius veiksnius, drauge ieškotų (pagal poreikį pasitelkdamas kompetentingus nepriklausomus konsultantus) ir susitartų dėl konkrečių ir nuoseklių bendravimo ir sprendimų priėmimo taisyklių, bendrų veiksmų ir pasidalytos atsakomybės, taip pat sistemingai skatintų ir realiai įgalintų individualią ir grupių lyderystę, reguliariai apmąstytų bendruomenės santykių raidą ir bendradarbiavimo kultūros pokyčius, tikėtina, stiprėtų bendruomenės narių tapatumo jausmas, atsivertų papildomų galimybių veiksmingam veiklos kokybės tobulinimui.